

לקח מהפרשה,

"וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו ותהי עליו רוח אלקים..." (כד' ב')
 רש"י: **"שכן לשבטיו** – ראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו, ואינם מעורבים. ראה שאין פתחיהם מכוונים זה כנגד זה, שלא יציץ לתוך אוהל חברו. **ותהי עליו רוח אלוקים** – עלה בליבו שלא יקללם."

יש להדגיש שחז"ל אמרו שפתחיהם לא היו מכוונים האחד כנגד השני, לא כדי למנוע מהשני לראות מה שיש אצלו, אלא כדי שהוא לא יראה מה שיש אצל השני.

בדרך כלל כשאדם בונה חומה לביתו, המטרה היא למנוע מאחרים להציץ אליו. אבל אצל עם ישראל לא זו הייתה הכוונה, כל אחד הסיט את חלונו כדי 'שהוא' לא יוכל להסתכל לעבר חברו! היש מידות טובות יותר מאלו? היש התחשבות בזולת יותר מזו? ולכן השפיעו הדברים על בלעם.

נמצאנו למדים שכאשר עם ישראל נתון במלחמה עם צר ואויב, הרי מה שמשפיע על האויב יותר מכל ומחליש את כוחו להלחם נגדו הן המידות הטובות של העם היהודי, וההתחשבות שלהם האחד בשני.

התחשבות זו יכולה למצוא את ביטויה בכל תחומי החיים. עלינו לרדת לעומק ליבו ומועקותיו של האחר, ולדעת שהתנהגותו אלינו נגזרת לפעמים בגלל צרות החולפות על ראשו וגם אם נראה לנו שהוא התכוון לפגוע בנו, הדבר פשוט אינו נכון.

הרבנית שושנה עליזה זילברשטיין ע"ה ראתה פעם בעמדה בבנק יהודי המתפרץ את תוך התור הארוך ומתנהג שלא בנימוס. הממתניים החלו לגעור בו על התנהגותו, אבל הרבנית בקולה השלו אמרה: למה אתם גוערים בו? מי יודע איזה צרות עברו עליו בלילה?

זו נקראת התחשבות! שכן האדם הפשוט נוהג להסתכל רק על מה ששייך לו, ואם על פי התנהגותו של הזולת נראה שהוא מתכוון לפגוע מיד משיבים לו בחזרה...

אבל מי שמנסה לחזור אל תוך ליבו של הזולת ולדלות לשם סיבות להתנהגות השלילית, יכול גם להבין את הרקע והתנאים הלוחצים שגורמים לו להיות לא הוא, וללמד עליו זכואדם כזה, שמסוגל להיכנס למצב של השני וללמד זכות זכאי להתעטר בתואר המכובד של 'בעל מידות'.

משימה זו היא משימה קשה להשגה, גם למי שמשוכנע שכך צריך לעשות. כדי להתגבר על הקושי צריך לזכור את דברי הגמ' במסכת שבת (קכ"ז) 'כל המלמד זכות על חברו, מלמדים עליו זכות מן השמים'. כנראה שגם לנו יש תקופות קשות שאנחנו מתנהגים בצורה לא טבעית ורגילה, וגם אנחנו צריכים שילמדו עלינו זכות...

פינת ההלכה

אצל איזה כהן אפשר לפדות את הבן? המשך משבוע שעבר

א: כל כהן שמוחזק ככהן ונושא את כפיו בבית הכנסת, יכול לפדות את הבן. ב.

ב: צריך להשתדל שהכהן הפודה יהיה ממשפחה מיוחסת לכהונה.

ג: צריך להשתדל שהכהן שפודה את הבכור יהיה גם תלמיד חכם.

ד: כשיש כמה כוהנים תלמידי חכמים ואחד מהם עני, רצוי לבחור בכהן העני כדי לקיים גם מצוות צדקה וגם מצות החזקת תלמיד חכם.

ה: אין לפדות את הבן אצל כהן מחלל שבת בפרהסיה או שידוע שאוכל נבלות וטרפות.

ו: כהן גם ממשפחה מיוחסת שנולד מפסולי כהונה, כגון שאביו נשא גרושה ונולד מנישואין אלו, לא יכול לפדות את הבן, מפני שאינו כהן. (נקרא כהן חלל).

ז: אין לפדות את הבן אצל כהן מחלל שבת בפרהסיה, או האוכל נבילות וטרפות.

ח: אין לפדות את הבן אצל כהן שלא שומר על קדושת הכהונה. (נשא פסולה לכהן, או שנטמא למתים...)

ט: פודים את הבן אצל כהן מגיל בר מצווה ואילך, אפשר לפדות גם אצל כהן רווק. (ילקו"י ש"ש ח"ב עמ' צרח)

י: מי שפדה את הבן ואחרי הפדיון התברר שפדה אצל מי שאינו כהן, צריך לפדות את בנו שוב, והראשון שפדו אצלו חייב להחזיר לאב את הכסף.

"כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל..." (כ"י יד)

בימי הקיסר הרוסי אלכסנדר השלישי גזרו גזרות על היהודים. כמה רבנים באו לפגישה אצל שר הפנים, לפגישה הוזמן גם צורר היהודים פובידנובצב, שאמר שהוא אינו מבין מדוע ה' ברא את היהודים שהם כצרת ממארת לאומה. ר' יצחק אלחנן חייק כששמע זאת. והסביר: עכשיו אני מבין את הפסוק: **'כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל'** כשיגיע זמן שישאלו מדוע ה' ברא את עם ישראל, אז תתחיל התקופה של: 'הם עם כלביא יקום, ויחלצנו דנונו'.

הפייסבוק – הפנים שלא הכרתם מה מושך אנשים נוער וילדים לפייסבוק?

- א: זה ללא תשלום, אפילו לא מחיר של שיחת טלפון.
 - ב: לא צריך להתאמץ! אפילו לא זזים מהכסא.
 - ג: שומרים על קשר עם בני משפחה וחברים, מאפשר לשתף אותם בחוויות ובתמונות. ולהודיע על אירועים.
 - ד: מאפשר לקבל תגובות על מסרים ודעות.
 - ה: הפייסבוק מאפשר להרחיב את המעגל החברתי בתחומי עניין משותפים.
 - ו: משמש כלי להכרות זוגית.
 - ה: מאפשר גם לאנשים עם קשיים ומגבלות חברתיות להיות בחברה.
 - ז: נותן תחושה של עצמה. גורם להרגיש "מבוקשים" כי מתכתבים עם מאות חברים.
- ועם זאת, הוא מסוכן! למה? על כך אי"ה בשבוע הבא. שבת שלום, שושנה.**

סיפור לשבת

דין אמת

הספור ארע לפני כמאה שנה. לפני בית-הדין בירושלים התייצבו שני אנשים לדין-תורה. התובע החל להרצות את טענותיו: "קניתי מאיש זה, העומד כאן לצדי, שני בתים. האחד בתוך חומות העיר, והשני באחת משכונותיה החדשות של ירושלים שמחוץ לחומות. עתה טוען המוכר, כי מכר לי רק את הבית שבין החומות ומכחיש ברב חצפתו כי מכר גם את הבית שמחוץ לחומות". "האם יש בינדך שטר מכירה?", שאלו אב בית-הדין. הטוען שלח יד לכיס מעילו ושלף משם גר כתוב וחתום.

נטל הדין את הדף בידו ובחנו היטב, ואמנם, זה היה שטר מכירה שנכתב ונחתם, לכאורה, פדת וכדין. "אמר אפוא אתה, מה בפידך", פנה הדין אל המוכר. זה אשר רק את מחצית הכתוב בשטר וכפר במחצית האחרת, כלומר, במקירת הבית שמחוץ לחומות. "בהן-צדקי, כבוד הרבנים", טען הנתבע בלהט, "אינני יודע כיצד השתרבב בית זה שמחוץ לחומות אל תוך שטר המכירה. מעולם לא מכרתיו". נכח הכחשתו הנמרצת של המוכר התקשה אב בית-הדין להכריע בדין. מצד אחד, הראיות תמכו בעמדת התובע, אך מצד שני, התרשם מפנות דבריו של הנתבע, שלא מכר את הבית הנוסף.

לאחר התייעצות קצרה עם הדיינים, הזמין הרב את הצדדים להתלוות אליהם לביתו של הגאון רבי שמואל סלנט. רבה של ירושלים נודע בפקחותו הרבה ובחושיו המחודדים. קשה מאוד היה לרמותו. אב בית-הדין היה משכנע כי גם במקרה זה יוציא הגאון את האמת לאור. כשהופיעו בביתו האורחים הנכבדים, חברי בית-הדין, קם רבי שמואל לקראתם וקבלם בכבוד רב. בתוך דקות אחדות כבר היה ערוך ומוכן לשמע את טענות הצדדים. התובע שב והרצה את דבריו וגם הנתבע חזר על קו הגנתו הקלוש. זה אומר: "קניתי את שתי הדירות", ומסתיע בשטר מכירה כתוב וחתום, וזה משיב: "לא, מכרתי לך רק בית אחד, זה שבתוך החומות", ואין לו מענה על השטר החתום על-ידו.

כל אותה שעה לא הסיר רבי שמואל את עיניו לרגע מהצדדים הטוענים. לאחר מכן בקש לקבל לדין את שטר המכירה. במשך דקות הביט רבי שמואל בשטר, תוך שהוא הופך אותו מצד אל צד ומתבונן בו בעיון רב, כאלו היה חוקר במעבדה. בחדר דקרה דממה מחלטת, בעוד הדיינים והתלמידים עוקבים בעיון אחר מעשיו של רבי שמואל ומצפים בקצ-רוח למוצא פיו. פתאום התנער רבי שמואל מהרהוריו וקול רועם פנה לעבר התובע: "רשעי! הודה מיד על האמת. אתה זיפת את השטר. את חלקו הראשון של הכתוב בו הוספת לבדך, ברצונך לזכות ברכוש שאינו שלך לך!".

דבריו התקיימים של רבי שמואל הבהילו את התובע והוא פרח בבכי בתינוק. "אמת ויציב, רבי", התנפח. "רוח-שטות נכנסה בי ואני התפתיתי כטפש. אכן, זיפתי חלק משטר המכירה. אני מבקש סליחה ומחילה..." הפעת תדהמה עלתה על פני הנוכחים. לצד הפתעתם מן ההתפתחות הבלתי-צפויה שארעה לנגד עיניהם, תמהו הפל מנין כול היה רבי שמואל לדעת כי השטר מזיף. הבחין רבי שמואל באותות התמהון שעל פני הנוכחים בחדר, וישיב של חיוך עלה על שפתי. בשתי ידיו הרים את שטר המכירה כלפי מעלה, לעבר האור. "אינכם מבינים איך ידעתי כי השטר מזיף הוא? ובכן, האמת היא שמצד העבדות היבשות לא היתה לי כל ראיה לך. תאמרו, נביא אנכי? לא מניח ולא מקצתיה! "כבר למדונו חכמינו זכרונם-לברכה, שינכרים דברי אמת. כששמעתי את דבריו הפשוטים והכנים של המוכר, חשתי כי הצדק עמו. אבל התורה, כידוע, לא בשמים היא, וכל עוד מנח לפני שטר שהנתבע מאשר את חלקו ומקים את חתימתו, הדין לצדו של הנתבע".

רבי שמואל הגביה עוד מעט את השטר וקרבו למקור האור. הוא הזמין את הנוכחים להצטופף ולהתקרב אליו. "הביטו וראו את הקפל העדין הזה, החוצה את הדף בשלישו העליון, בדיוק במקום שבו מסתימות השורות המתארות את הנכס שמחוץ לחומות, ומתחיל תאורו של הנכס שבתוך החומות. אין זאת אלא שבשעת המכירה, קפל הקונה את הדף לשנים, מבלי שהמוכר הבחין בכך. לאחר שנוכדו לנרצם, שטח הקונה את הדף וימכר' לעצמו את הבית הנוסף. זו הסבה שמצד אחד אשר המוכר את השטר והחתימה, אך מצד שני לא הצליח להבין מנין צצה לה לפתע המכירה הנוספת..." הנוכחים בחדר לא הצליחו לכבש את התפעלותם מחכמת רבם ומעיני הנץ שלו, שהבחינו בקפל הקל שרשומיו כמעט נמוגו לחלוטין. ומספרים, שמאותו יום ואילך שנה גם הקונה-התובע את דבריו מן הסקה אל הסקה. הוא נהפך ליהודי רא-שמים אמת שזהירותו מכל צל ואבק של שקר היתה שם-דבר ומופת לכל.